

Abstrakt

V dnešní době jsou nám čím dál častěji informace předkládány ve formě rozmanitých grafických materiálů. Mezi stěžejní prostředky vizualizace informací patří kromě grafů či schémat rovněž mapy. Přitom mapy jsou velmi komplexní reprezentací a pro efektivní práci s nimi je nutné porozumět množství konceptů a mít osvojené dovednosti a strategie práce s nimi. Z toho důvodu je důležité, aby v průběhu vzdělávání byla mapám věnována dostatečná pozornost. Pro z tohoto pohledu kvalitní výuku je nicméně nezbytné nejdříve dostatečně porozumět procesu práce s mapou a faktorům, které jej i jeho úspěšnost ovlivňují.

Obecným záměrem této disertační práce proto je rozvinout toto porozumění. Konkrétněji si práce klade čtyři hlavní cíle. Jedním z těchto cílů je identifikovat úroveň mapových dovedností českých žáků a studentů při práci s tematickými mapami, které zejména v posledních letech nabývají na popularitě. Avšak běžně obsahují více či méně závažné kartografické nedostatky, které mohou mimo jiné zapříčinit vznik mylných představ jak o mapách samotných, tak i o jevech a územích, které znázorňují. Následně je hlavním cílem práce identifikovat a charakterizovat odlišné strategie při řešení úloh vyžadujících práci s tematickou mapou, které se pro žáky ukáží jako obtížné. Jak v případě úrovně mapových dovedností žáků a studentů, tak v případě volby a efektivity jejich strategií je nadto dílčím cílem porozumět vlivu vybraných faktorů na ně.

S ohledem na stanovené hlavní cíle empirického výzkumu si klade jej předcházející teoreticko-metodologická část disertační práce za hlavní cíl syntetizovat dosavadní poznání ve zkoumané problematice. V této části jsou proto definovány a blíže charakterizovány předměty výzkumu – mapové dovednosti, strategie práce s mapou a faktory je ovlivňující. Hlavním cílem teoreticko-metodologické části dále je představit teorie, které též přispívají k porozumění procesu práce s mapou, případně je možné je využít k ukotvení navazujících empirických studií a k interpretaci jejich výsledků, jak činí sama autorka. Kromě využitých teorií je cílem představit i zvolené metody sběru dat, které tvoří rozmanitý soubor jak kvalitativních, tak kvantitativních metod.

Na teoreticko-metodologickou část navazuje empirická část práce složená z šesti odborných článků, v rámci nichž je představen autorkou realizovaný empirický výzkum. Tyto články jsou nejdříve v textu práce shrnuty, a to zejména z pohledu jejich výzkumného designu a výsledků, a následně jsou k práci přiloženy jako plné texty. Z výsledků těchto empirických výzkumů mimo jiné vyplývá, že čeští žáci a studenti mají obecně nedostatečně rozvinuté dovednosti analýzy a interpretace tematických map. O těchto mapách, zejména mapách využívajících metody kartogramu a kartodiagramu, mají žáci mnohdy také mylné představy. Nedostatečné porozumění mapám i nízká úroveň mapových dovedností mohou být dle výsledků výzkumu zapříčiněny i převažujícím pojetím rozvoje mapových dovedností u českých učitelů, kteří sice považují práci s mapou za důležitou součást výuky, nicméně kladou důraz na kognitivně nejméně komplexní dovednosti. Autorčiny navazující empirické studie identifikovaly mnohé nedostatky i ve strategiích analýzy tematických map, které jsou obecně velmi rozmanité a liší se mimo jiné v závislosti na konkrétním typu úlohy a poměrně rychle se mohou zefektivňovat.

V závěru práce jsou nejen shrnuty představené teoretické, metodologické i empirické poznatky, ale též navržena možná zaměření budoucích výzkumů. A to konkrétně pro odborníky věnující se mapovým dovednostem, strategiím práce s mapou, či miskoncepčním a jejich vlivu na proces práce s mapou a jeho úspěšnost.

KLÍČOVÁ SLOVA: *tematická mapa, mapová dovednost, analýza mapy, strategie, miskoncepce, eye-tracking, didaktika kartografie, geografické vzdělávání*